

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТНИХ ПАМ'ЯТОК
Викладач	БОНДАРЕНКО Олександр Володимирович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(066) 649-24-51
E-mail:	o.v.bondarenko.un@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom або Viber
Пререквізити	Потребує базових знань з архівознавства

1. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні знань про принципи та методи оцінки культурної та історичної цінності документів. Вона спрямована на розвиток умінь здійснювати атрибуцію, класифікацію та експертизу документних пам'яток для забезпечення їхнього збереження. Курс має на меті підготувати фахівців, здатних професійно працювати з документною спадщиною у бібліотеках, архівах та наукових установах.

Основні завдання полягають у вивченні методології та нормативно-правової бази експертної діяльності, формуванні навичок наукової атрибуції та комплексного дослідження документів для встановлення їхньої справжності, часу створення, авторства та матеріальної основи. Також курс має на меті навчити студентів визначати історико-культурну, наукову та практичну цінність документних пам'яток, застосовуючи критерії рідкісності й унікальності, необхідні для їхнього обліку та охорони. Зрештою, завданням є набуття практичних умінь зі складання експертних висновків для забезпечення збереження документальної спадщини як частини Національного архівного/бібліотечного фонду.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

Знати:

- основні теоретичні засади експертизи документних пам'яток та їхню роль у збереженні культурної спадщини;
- методи атрибуції, класифікації та оцінки історичної й культурної цінності документів;

- нормативно-правову базу та стандарти, що регулюють проведення експертизи цінності документів;
- принципи організації роботи з архівними та бібліотечними колекціями, а також правила їхнього наукового опису й паспортизації.

Уміти:

- здійснювати атрибуцію, класифікацію та експертизу документних пам'яток різних видів;
- складати наукові паспорти бібліотечних та архівних колекцій, проводити їх опис і систематизацію;
- застосовувати нормативно-правові акти та методичні рекомендації у процесі оцінки цінності документів;
- організовувати роботу зі збереження та використання документної спадщини у бібліотеках, архівах та наукових установах.

Набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКСПЕРТИЗИ

Тема 1. Теоретичні основи експертизи документних пам'яток та їх значення у збереженні культурної спадщини.

Тема 2. Нормативно-правова база та міжнародні стандарти у сфері експертизи цінності документів.

Тема 3. Класифікація документних пам'яток: рукописи, стародруки, архівні матеріали та інші види.

Тема 4. Методи атрибуції та ідентифікації документних пам'яток у науковій практиці.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИКА ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Тема 5. Принципи оцінки історичної, культурної та наукової цінності документів.

Тема 6. Паспортизація та науковий опис бібліотечних і архівних колекцій.

Тема 7. Організація експертної роботи у бібліотеках, архівах та наукових установах.

Тема 8. Сучасні тенденції та інноваційні технології у сфері збереження й експертизи документної спадщини.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Базова

1. Атрибуція й експертиза книжкових пам'яток: з досвіду Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського : монографія / Т. Д. Антонюк [та ін.] ; відп. ред. Г. І. Ковальчук. Київ: Академперіодика, 2023. 400 с.
2. Бездрабко В. Теоретичні засади експертизи цінності документів: традиції і сучасні тренди (із зарубіжного досвіду). *Архіви України*, 2019. Вип.4. № 321. С. 7-40.
3. Беспянська Г. Експертиза цінності документів: науково-практичні засади. Довідник секретаря та офіс-менеджера, 2008. № 5(71).С. 79-87.
4. Державна уніфікована система документації. основні положення. ДСТУ3843-99. К., 2000. URL: https://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY/DSTU_3843-99.pdf
5. Долбенко Т. О., Горбань Ю.І. Зберігання документів у бібліотеках: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2017. 288 с.
6. Дубровіна, Л. А., Калініна-Симончук Ю. С. Наукова атрибуція, опис та експертиза цінності рукописної та книжкової спадщини у законодавстві України та практичній діяльності наукових бібліотек. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей* : матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 24–25 жовт. 2019 р. Київ, 2019. С. 26–31.
7. Індутний В. В. Оцінка культурних цінностей : підручник. Київ : КНТЕУ, 2016. 880 с.
8. Калашникова О. Л. Ідентифікація та вартісна оцінка культурних цінностей : навч. посіб. Київ : Вища шк., 2006. 287 с.
9. Огієнко І.І. Історія українського друкарства. Київ: Либідь, 1994. 445 с.
10. Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей. *Офіційний вісник України*. 2003. № 35.
11. Селіверстова К. Експертиза цінності документів : уточнення поняття та його змісту. студії з архів. справи та документознавства. К., 2009. Т. 17. С. 73-82.
12. Селіверстова К. Науково-методичне забезпечення експертизи цінності документів. *Архіви України*. 2014. Вип. 4-5. С. 131-151.
13. Сельченкова С. В., Селіверстова К. Т. Експертиза цінності управлінських документів: науково-методичний посібник. К.; Рівне, 2011. 170 с.

Допоміжна

1. Дронюк І. М. Технології захисту інформації на матеріальних носіях: монографія / І. М. Дронюк. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2017. 200 с
2. Експертиза цінності документів архівної україніки з метою внесення до складу національного архівного фонду [електронний ресурс]: метод. рекомендації / держкомархів України, УНДІАСД; уклад.: К.Т. Селіверстова, М.В. Ковтун. К., 2008. 23 с.: режим доступу : http://www.archives.gov.ua/archives/iasd/M_rek-08.pdf.
3. Калініна-Симончук Ю. С. Експертиза цінності рукописної та книжкової спадщини в законодавстві України: сучасний стан та перспективи розвитку // *Рукописна та книжкова спадщина України: археогр. дослідж. унік. арх. та бібл. фондів*. Київ, 2019. Вип. 24 С. 268–280.

4. Ковальчук Г. І. Експертиза книг: уніфіковані підходи та дискусійні питання // Короленківські читання 2019. «Бібліотеки, архіви, музеї: конвергентна цифрова комунікація, крос-медійність, клієнтоорієнтованість» : матеріали та тези доповідей і повідомлень XXII Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. Харків, 24–25 жовт. 2019р. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. від-ня (філія) ВГО Укр. бібл. асоц. Харків, 2020. С. 227–235.
5. Лосієвський І. Я. Експертиза пам'яткових документних комплексів. *Збірник наукових праць* / М-во культури та інформ. політики України ; Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. Харків, 2021. Вип. С. 5–25.
6. Лосієвський І. Я. Почеркознавча експертиза рукописних пам'яток у науковій бібліотеці : (за матеріалами експерт. досліджень Харків. держ. наук. б-ки ім. В. Г. Короленка). *Рукописна та книжкова спадщина України* : археогр. дослідж. унік. арх. та бібл. фондів. Вип. Київ, 2022. С. 219–254.
7. Приклади експертних висновків [що підготовлено у ХДНБ]. *Експертиза цінності документних пам'яток* : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу / Харків. держ. акад. культури, Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; авт.-уклад. І. Я. Лосієвський. Харків : САГА, 2013. С. 155–303.
8. Савченко І. В. Сучасне нормативно-правове регулювання експертизи цінності документації в установах: формування, складові та напрямки розвитку. *Наукові праці історичного факультету Запорізьського національного університету*, 2015. Вип. 1. №43. С. 323–326
9. Чернятинська Ю. Г. Теоретико-методологічні засади експертизи цінності документів в електронній формі. *Наукові праці історичного факультету Запорізьського національного університету*. 2017. Вип. 49. С. 251–254.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua>.
3. Сайт для інформаційних працівників, документознавців та діловодів <http://dok.ucoz.com>